

Здравословно състояние на горите и предвидени мероприятия по защита от вредители и болести през 2018 година

Инж. Илиян МУТАФЧИЙСКИ - главен експерт в отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“ в ИАГ

Здравословното състояние на горите през 2017 г. е било по-лошо от предходната 2016 г. съгласно представените прогнози от Лесозащитните станции в София, Пловдив и Варна.

Насекомни вредители в иглолистните гори

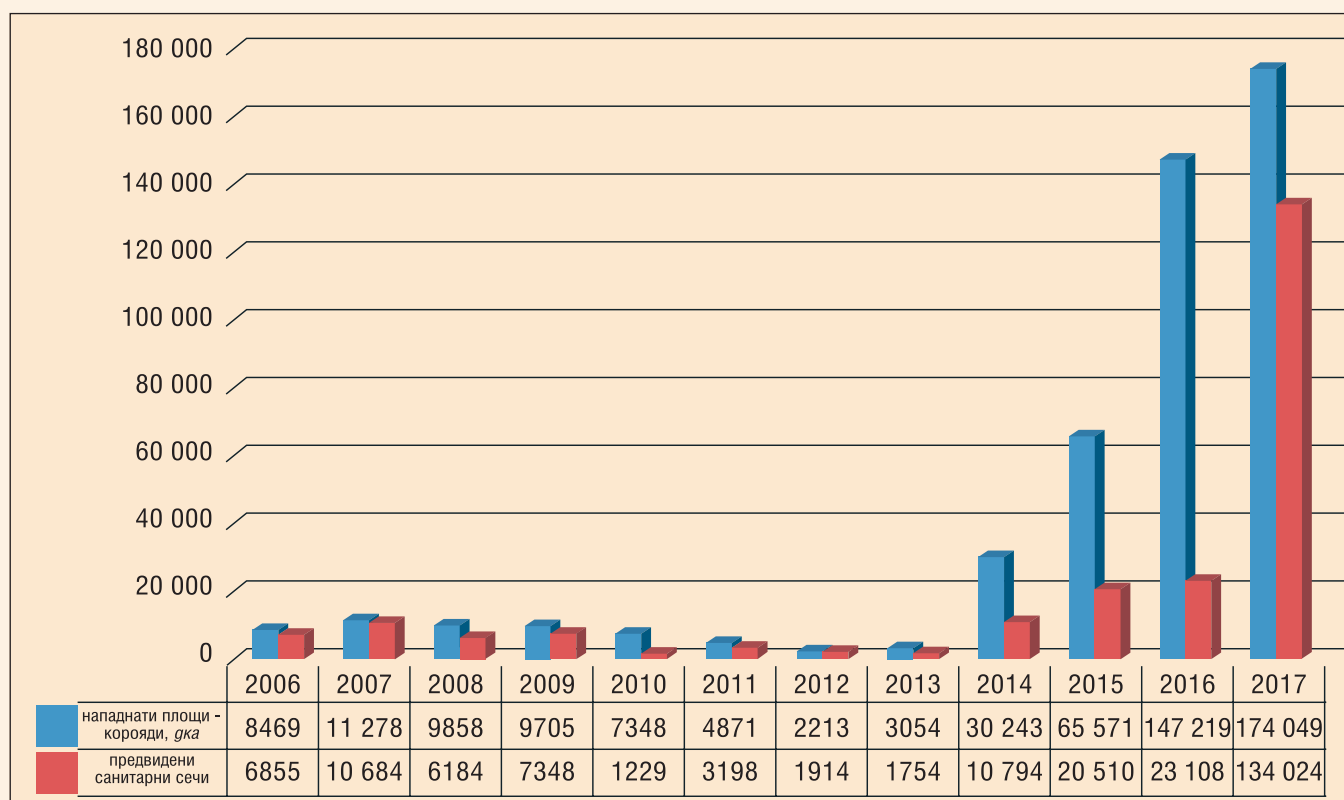
Данните за 2017 г. показват, че най-голямо влияние върху здравословното състояние на иглолистните гори в страната са оказали насекомни вредители по иглолистните видове - 26 555 сигнала за обща площ 354 421 дка, в т.ч. 107 430 дка силно засегнати площи. Малко над половината (54 %) от площите са засегнати от стъблени вредители (корояди) - 174 049 дка, в т.ч. 72 217 дка силно засегнати площи. Короядните площи нарастват с 18 % в сравнение с прогнозираните през 2017 г., които са били 147 219 декара. За борба с корояда са предвидени санитарни сечи върху 134 024 дка, със 170 % повече в сравнение с предходната година (78 733 дка). Най-големи площи са засегнати от комплекс корояди - 99 837 декара. За бор-

ба са предвидени санитарни сечи върху 75 269 декара.

В белоборовите гори най-голямо съхнене се предизвиква от **върховия корояд**. Засегнати са 54 663 дка, като 44 950 дка се предлагат за санитарна сеч. Основен стъблен вредител по черния бор е **шестзъбият корояд**, но той се среща и по други видове от род *Pinus*. Засегнатите площи са 13 055 декара. За борба е предвидено провеждането на санитарни сечи върху 10 047 декара.

Намаляват нападенията от **големия горски градинар**, като се очакват нападения на площ 2257 дка, а санитарна сеч върху 589 декара.

При **типографа**, който е основният насекомен вредител в смърчовите гори, се наблюдава увеличаване на

Засегнати площи от стъблени вредители в иглолистните насаждения и предвидени санитарни сечи по прогноза 2006-2017 г. (дка)

площите на 2830 дка, като на 2505 дка е предвидена санитарна сеч.

За навременно избегване на санитарни сечи в иглолистните гори вследствие на нападането им от корояди и фитопатогенни гъби и предотвратяване на похабяването на увредената дървесина на 7 юли 2017 г. е проведено работно съвещание при министъра на земеделието, харните и горите, на което бяха взети конкретни мерки за решаване на проблема. С писмо на ИАГ № 14975/03.08.2017 г. на регионалните дирекции по горите и

трите лесозащитни станции е разпоредено да предприемат действия по изпълнение на взетите от съвещанието решения.

Боровата процесионка е най-широко разпространеният листогризещ вредител в боровите гори през миналата година. Засегнатите площи намаляват с 60 % спрямо предната година и са 119 848 дка, от които 21 324 дка са силно засегнати. Предвидените за авиоборба през 2018 г. са 10 734 дка, от които 9131 дка - за авиохимична, 1600 дка - за авиобиологична, и 222 дка - за механична борба.

Вторият по значение листогризещ вредител в боровите гори се очертава **ръждивата бороволистна оса**. Наблюдава се значително увеличаване на силно нападнатите площи през 2017 г. - 13 532 декара. В тях ще се проведе авиохимична борба върху 12 224 дка, което е повече с 370 % в сравнение с предходната година.

Срещу **самотната бороволистна оса** е предвидено върху 21 дка да се изведе наземна химична борба.

Болести и съхнене на иглолистните дървесни видове

През 2017 г. общата засегната площ от болести и съхнене по иглолистните видове е 221 479 дка, или 530 % нарастване в сравнение с предходната година. Предвидените санитарни сечи през 2018 г. са на площ 134 456 дка, с 760 % повече в сравнение с 2017 година.

При черния бор се наблюдава най-голям размер на засегнатите площи от съхнене - 74 098 дка, като се предвижда санитарна сеч върху 40 674 декара.

В сравнение с 2016 г. през 2017 г. се увеличават площите със **съхнене на леторасли и клонки на бора**, като са засегнати 72 529 декара. Съхненето се причинява от фитопатогенните гъби - *Sphaeropsis sapinea* и *Cenangium ferruginosum*. Във връзка с бър-

Таблица

Засегнати площи и проведени по прогноза лесозащитни мероприятия през 2017-2018 г.

Повреди	2016 Засегната площ	2017 Засегната площ	изменение	2017 Предвидени мероприятия	2018 Предвидени мероприятия	изменение
	дка	дка	%	дка	дка	%
Насекомни вредители по иглолистни	378 766	322 055	15▼	105 290	157 224	49▲
в т.ч. корояди	147 219	174 049	18▲	78 733	134 026	70▲
Болести и съхнене по иглолистни	35 160	221 479	530▲	15 644	134 464	760▲
Насекомни вредители по широколистни	74 824	78 337	5▼	3755	1058	72▼
Болести и съхнене по широколистни	9847	26 051	164▲	5761	20 846	262▲
Абиотични фактори	364 254	270 036	26▼	200 668	151 634	25▼
Други причини	19 465	26 993	37▲	12 055	16 676	38▲
Всичко	882 315	944 951	7▲	343 173	481 902	40▲

зото разрастване на съхненията в иглолистните гори до 800 м н.в. е извършено специализирано лесопатологично обследване в района на ЛЗС - Пловдив, и са изготвени указания за изпълнение с писмо на ИАГ № 12213/28.06.2017 година.

Съхнене на белия бор е установено на площ 36 906 дка, като се предвижда санитарна сеч на 28 127 декара. Следва **съхнене при смесените борови насаждения** - 30 854 дка, с предвидени санитарни сечи от 20 504 декара.

Наблюдава се увеличаване на площи на смърча, засегнати от съхнене - с 46 % в сравнение с 2016 година. Върху 1930 дка е предвидено да се изведат санитарни сечи от общо засегнатите 2650 декара.

Болести и съхнене при широколистните

Най-голямо влияние върху санитарното състояние на широколистните гори са оказали болести и съхнене. Площите нарастват през 2016 г. - от 9847 дка (164 %) на 26 052 дка през 2017 г., от които 2228 дка са силно засегнати. Нарастването на площите е основно при гъба, бука и цера. През 2018 г. са предвидени 20 846 дка санитарни сечи.

Съхнене на гъба и цера. През м.г. са 13 293 дка при гъба и 1360 дка при цера. За санитарни сечи през 2018 г. се предлагат 10 617 дка гъбови и 895 дка церови насаждения.

Съхнене на бука. Площите, в които се наблюдава съхнене при бука, през 2017 г. са 10 480 дка, като за 2018 г. е предвидено провеждането на санитарни сечи върху 8812 декара.

Насекомни вредители в широколистните гори

Засегнатата площ е 78 337 дка, което е нарастване с 5 % спрямо 2016 г., когато тази площ е 74 824 декара. Дължи се основно на увеличаване на нападенията от **златозадка** и **дъбова процесионка** в дъбовите гори.

Педомерки и листоврътки. От този комплекс листогризещи насекоми през м.г. са засегнати най-много гъбовите гори. Напагнатите площи в сравнение с 2016 г. от 41 402 дка намаляват на 36 179 дка (с 13 %). Като силно напагнати са посочени 2674 декара. За окончателно определяне на размера на площите, в които ще се изведе авиоборба през 2018 г., ще бъде изготвена доуточняваща прогноза на база на резултатите от фотоеклекторите.

Гъботворка. Слабо засегнатата площ е 10 039 дка, не са установени силно засегнати площи. Причината е продължаващото лимитиращо въздействие върху гъсениците на гъботворката на различни биологични агенти. Основният биологичен агент е ентомопатогенната гъба *Entomophaga taimaiga* Humber, Shimazu & Sorger. Тя е успешно интродуцирана в нашите широколистни гори.

Златозадка. Единствено при този насекомен вредител по широколистните видове е предвидено провеждане на авиохимична борба върху 1058 декара. Засегнатите от вредителя площи през 2017 г. намаляват с 39 % в сравнение с 2016 г. - от 8911 на 5394 декара.

Дъбова процесия. Напагнатата площ от този листогризещ вредител през 2017 г. е 8922 дка, от които силно засегнатите площи възлизат на 2293 декара. Въпреки значителния ръст от 290 % на засегнатите площи, не се предвиждат лесозащитни мероприятия.

Насекомни вредители по тополите, върбите и елшите

Общо засегнатата площ в тази група е 3198 декара. Основните вредители, причиняващи повреди по тополите, върбите и елшите, са гървесни оси, сечковци, листосяди и листни въшки, златки и груги. През 2018 г. са предвидени 525 дка за наземна химична борба.

Болести и съхнене по тополите, върбите и елшите

Повредите по тополите, елшите и върбите се изразяват в некрози по кората на тополите и съхнене. Общата засегната площ е 1350 декара. Предвиждат се 7 дка за наземна химична борба и 73 дка санитарни сечи в съхнещи тополови култури.

Насекомни вредители и болести по горскоплодни

През 2017 г. е установено съхнене от насекомни вредители по горскоплодни - 226 дка, като е предвидено в цялата площ да се проведат санитарни сечи. Наблюдава се съхнене по горскоплодни на 450 дка, санитарната сеч ще засегне 239 декара.

Повреди от дивеч и гризачи

За борба срещу повреди от дивеч и гризачи са предвидени 1191 дка, от които 229 дка са за наземна химична, 16 дка - за механична, и 14 дка - за интегрирана борба.

Плевелна и паразитна растителност

Общо 105 дка са насажденията, засегнати от плевелна и паразитна растителност, в които се пре-

поръчва наземна химична борба.

Повреди от абиотични фактори

През 2017 г. са установени повреди от абиотични фактори върху 270 036 дка насаждения и култури. Преходната година площите са 364 254 дка, или намаляват с 26 на сто.

За 2018 г. са предвидени санитарни сечи на 151 634 дка, което е намаляване с 24 % в сравнение с 2017 г., когато площите са 200 668 декара.

Добрата профилактика изисква засегнатата от абиотични фактори гървесина да бъде усвоена с отгледни и санитарни сечи още през тази година.

Все още продължава усвояването на засегнатата от ветровали, ветроломци, снеговали, снеголоми, ледоломи и ледовали гървесина от преходните няколко години, което е основната причина за увеличаване на площите със стъблени вредители през 2017 година.

В засегнатите от **горски пожари** 17 264 дка върху 12 809 дка са предвидени санитарни сечи.

Повреди в горски разсадници

През 2018 г. се очакват нападения от насекоми, заболявания и повреди от абиотични причини в горските разсадници на обща площ 3206 декара. За провеждане на наземна химична борба се предлагат 2347 дка, а за механична - 83 декара.

За предпазване, ограничаване и предотвратяване на появата и развитието на вредители и други повреди в горските разсадници трябва да се полагат постоянни грижи, като навременно се провеждат проектираните мероприятия.

От проведените през 2017 г. лесопатологични обследвания е установено, че повреди от болести, насекоми вредители и груги биотични и абиотични причини са нанесени върху 944 951 дка, което е 2.4 % от общата залесена площ в страната. Приблизително в 481 902 дка, или 51 % от напагнатите площи, през 2018 г. е предвидено да бъдат проведени мероприятия за борба.

Най-много са площите с повреди, причинени от абиотични фактори, следвани от корояди, борова процесия, фитопатогенни гъби, педомерки и листоврътки. Все още не са преустановени напълно съхнененията в горите.

Продължава борбата срещу съхненето от корояди и фитопатогенни гъби. Допълнително обстановката може да се усложни в района на РДГ - Смолян, след нанесените значителни поражения от урагания вятър от 18 януари 2018 година. Ненавременното усвояване на гървесината може да доведе до каламитено развитие на корояди.

За да не се допусне влошаване на здравословното състояние на иглолистните насаждения, е необходимо своевременно извършване на предвидените лесозащитни мероприятия и спазването на санитарните изисквания при водене на сечите.

Ако изключим проблемите със стъблените вредители и фитопатогенните гъби, засягащи иглолистните насаждения, може да направим извода, че здравословното състояние на горите е добро.